

2016/32

>Retouradres Postbus 16375 2500 BJ Den Haag

Hogeschool der Kunsten Den Haag
College van Bestuur
T.a.v. Mevrouw M. Schoenmakers
Prinsessegracht 4
2514 AN DEN HAAG

Hoger Onderwijs en
Studiefinanciering
Rijnstraat 50
Den Haag
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Contactpersoon

[Redacted contact information]

Datum 31 AUG. 2016

Betreft Besluit macrodoelmatigheidstoets hbo masteropleiding Fine Arts

Onze referentie
1061201

Bijlagen
1

Een belanghebbende kan tegen dit besluit binnen zes weken na de dag waarop het besluit hem is toegezonden schriftelijk bezwaar maken. De belanghebbende dient daartoe een bezwaarschrift in bij de minister/staatssecretaris van OCW, onder vermelding van "Bezwaar", ter attentie van DUO, Postbus 606, 2700 ML in Zoetermeer. Meer informatie over het maken van bezwaar vindt u op www.bezwaarschriftenocw.nl

Geachte mevrouw Schoenmakers,

Met de brief van 10 mei 2016, door de Commissie Doelmatigheid Hoger Onderwijs (hierna: CDHO) ontvangen op 12 mei 2016, hebt u mij het voornemen voorgelegd om de hbo-masteropleiding Fine Arts als bekostigde opleiding te verzorgen in Den Haag. De opleiding is voorgesteld in het Croho onderdeel Taal en Cultuur en de studielast is door u bepaald op 120 studiepunten.

Advies CDHO

De CDHO heeft mij bij brief van 16 augustus, kenmerk 2016/32, positief geadviseerd over uw aanvraag. Dit advies, dat integraal deel uitmaakt van dit besluit, treft u hierbij aan.

Besluit

Gelet op het bovengenoemd advies van de CDHO, het bepaalde in de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (hierna: WHW), in de Beleidsregel doelmatigheid hoger onderwijs 2014 (hierna: Beleidsregel), en hetgeen ik heb opgenomen in het aanvullend beoordelingskader voor masteropleidingen in het kunstonderwijs, heb ik besloten in te stemmen met uw voornemen om de hbo-masteropleiding Fine Arts als bekostigde opleiding te verzorgen te Den Haag.

Beoordelingskader

De wettelijke grondslag voor mijn besluitvorming is gelegen in artikel 6.2 van de WHW. Voorts is de Beleidsregel leidraad geweest voor mijn afwegingen. Bovendien heb ik bij de besluitvorming het Aanvullend Beoordelingskader voor masteropleidingen in het kunstonderwijs betrokken.

Motivering

Overeenkomstig het advies van de CDHO concludeer ik dat uw aanvraag voldoet aan de voorwaarden a, b en c van artikel 6 van de Beleidsregel. Voor de nadere motivering verwijs ik u naar het advies van de CDHO.

Croho-procedure

Ingevolge artikel 6.2, zevende lid, van de WHW vervalt dit besluit indien de opleiding niet binnen 10 maanden na dagtekening van dit besluit is geregistreerd in het Croho. Registratie binnen die termijn is niet eerder mogelijk dan nadat de NVAO een positief besluit heeft genomen in het kader van de toets nieuwe opleiding. In verband met de geldigheidsduur van dit besluit adviseer ik u zo spoedig mogelijk bij de NVAO een aanvraag voor de toets nieuwe opleiding in te dienen.

Onze referentie
1061201

Een afschrift van deze brief is verzonden aan de CDHO, de NVAO, DUO-Groningen, de Inspectie van het Onderwijs en de VH.

Met vriendelijke groet,

de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
dr. Jet Bussemaker
namens deze,
de plaatsvervangend directeur Hoger Onderwijs en Studiefinanciering,

R.C.G. van der Meer

CDHO

Commissie
Doelmatigheid
Hoger Onderwijs

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
t.a.v. de plaatsvervangend directeur Hoger Onderwijs & Studiefinanciering
de heer R. van der Meer
Postbus 16375
2500 BJ DEN HAAG

Geachte heer Van der Meer,

datum 16 augustus 2016 Hierbij ontvangt u het advies van de Commissie Doelmatigheid Hoger Onderwijs inzake de aanvraag nieuwe opleiding van de Hogeschool der Kunsten Den Haag ten behoeve van de hbo master Fine Arts te Den Haag.

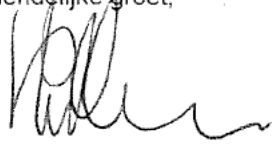
onderwerp
advies nieuwe opleiding
hbo master
Fine Arts
Hogeschool der Kunsten
Den Haag

Ik verzoek u mij een afschrift van uw besluit toe te zenden.

Ik ga ervan uit u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd,
met vriendelijke groet,

ons kenmerk
2016/32

bijlage
advies CDHO

drs. P.M.M. Rullmann
voorzitter CDHO

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
t.a.v. de Minister
mw. dr. M. Bussemaker
Postbus 16375
2500 BJ DEN HAAG

Advies Geachte mevrouw Bussemaker,

Op 12 mei 2016 heeft de Commissie Doelmatigheid Hoger Onderwijs het voornemen ontvangen van de Koninklijke Academie van Beeldende Kunsten om de hbo master Fine Arts als bekostigde opleiding te verzorgen te Den Haag. Op 17 mei heeft de commissie verzocht om aanvullende informatie. Aanvrager heeft op 16 juni verzocht om de termijn waarbinnen de aanvulling geleverd kon worden te verlengen. De aanvraag was op 13 juli 2016 voorzien van alle voor de beoordeling van de aanvraag benodigde gegevens en is door de commissie in behandeling genomen.

datum
8 augustus 2016

onderwerp
nieuwe opleiding
Koninklijke academie van
Beeldende Kunsten
hbo master
Fine Arts
Den Haag

ons kenmerk
2016/32

bijlage
beoordelingskader

Advies Commissie Doelmatigheid Hoger Onderwijs

Gelet op het hierna volgende adviseert de commissie u om positief te besluiten op het verzoek van de Koninklijke Academie van Beeldende Kunsten om de hbo master Fine Arts als bekostigde opleiding te Den Haag te verzorgen.

Beoordelingskader

De wettelijke grondslag voor dit advies is gelegen in artikel 6.2 van de Wet op het Hoger onderwijs en Wetenschappelijk onderzoek (WHW). Voorts hebben de Beleidsregel doelmatigheid hoger onderwijs van 3 juli 2014, verder te noemen de Beleidsregel, en het Aanvullend toetsingskader voor masteropleidingen in de kunsten van 29 november 2013 voor de commissie als leidraad gediend. Het beoordelingskader treft u in de bijlage bij dit advies aan.

Omschrijving van de aanvraag

Aanvrager wil een nieuwe tweejarige (120 EC) Engelstalige masteropleiding Fine Arts realiseren in Den Haag. Het gaat om een voltijdopleiding die wordt ondergebracht in het Croho onderdeel Taal en Cultuur. De Master Fine Arts zal verschillende afstudeerrichtingen bevatten, waarvan aanvrager er één heeft uitgewerkt in de aanvraag, te weten de differentiatie Artistic Research. Op dit moment beschikt aanvrager over een differentiatie Artistic Research binnen de Master Muziek. Mogelijk wordt deze differentiatie binnen Muziek afgebouwd wanneer de Master Fine Arts start, maar aanvrager heeft dit niet vastgelegd.

De opleiding is gericht op kunstenaars met een al enigszins ontwikkelde artistieke praktijk die kunnen aantonen dat zij interesse hebben in onderzoeksprocessen en reflectie. Toelating tot de opleiding is gebaseerd op een bachelordiploma Fine Arts of een aanverwante discipline, een portfolio en een onderzoeksvoorstel. Het doel van het programma is om studenten op te leiden om kritische en zelfbewuste kunstenaars te worden die zich volledig bezighouden met de complexiteit van een hedendaagse kunstpraktijk.

pagina 2 van 7 Aanvrager doet een beroep op criteria a, b en c in art. 6 en het criterium in art. 13 van de Beleidsregel. Daarnaast doet aanvrager een beroep op de criteria in het aanvullend toetsingskader voor masteropleidingen in de kunsten.

Motivering

De aanvraag voldoet naar mening van de commissie aan de criteria a, b en c in art. 6 van de Beleidsregel en de criteria in het aanvullend kader voor masteropleidingen in de kunsten.

Beoordeling criterium a Beleidsregel

Aanvrager heeft aangetoond dat de master Fine Arts onder de naam Autonom Beeldende Kunst, en internationale naam Fine Arts, reeds wordt aangeboden door de Hogeschool Rotterdam, de Gerrit Rietveld Academie, Avans Hogeschool en ArtEZ. Aangezien de hbo master Fine Arts reeds door andere hogescholen onder deze naam wordt aangeboden en als zodanig in het Croho is geregistreerd, concludeert de commissie dat de noodzaak voor deze opleiding in de zin van de Beleidsregel is gegeven. De aanvraag voldoet aan criterium a in art. 6 van de Beleidsregel.

De commissie adviseert omwille van de transparantie van het aanbod om de Nederlandse naam Autonom Beeldende Kunst naast de internationale naam Fine Arts in het Croho te registreren.

Beoordeling criterium b Beleidsregel

Aanvrager stelt dat de master Fine Arts beantwoordt aan een arbeidsmarktbehoefte in combinatie met een maatschappelijke en een wetenschappelijke behoefte.

Ter onderbouwing van de maatschappelijke behoefte verwijst aanvrager naar het Sectorplan kunsten uit 2011. In dit sectorplan hebben de hogescholen voor de kunsten afspraken gemaakt over hun onderwijsaanbod. Daarin is onder andere vastgelegd dat indien de hogescholen de instroom in hun bacheloropleidingen reduceren, de vrijkomende middelen ingezet kunnen worden voor het realiseren van masteropleidingen. De KABK reduceert de instroom in de bacheloropleiding Autonom Beeldende Kunst met 20%. Dit betekent dat de vrijkomende middelen kunnen worden ingezet ter versterking van het masteraanbod. De Minister heeft dit sectorplan erkend. De commissie constateert dat het voornemen aansluit op een maatschappelijke behoefte.

Ter onderbouwing van de wetenschappelijke behoefte verwijst aanvrager naar de Nationale Wetenschapsagenda. Een van de onderzoekslijnen is getiteld kunst: onderzoek en innovatie in de 21ste eeuw. Uit de beschrijving van deze 'route' blijkt dat bedoeld wordt op zowel praktijkgericht als fundamenteel onderzoek naar de relatie tussen esthetische ervaring, kennisproductie en ethische stellingname alsmede onderzoek naar de rol van kunstconsumptie en -receptie en het belang van kunst voor ons welzijn. Er staan 20 onderzoeksagenda's van universiteiten en hogescholen vermeld op de site. De Koninklijke Academie van Beeldende Kunsten staat hier niet bij. Inhoudelijk sluit de masteropleiding Fine Arts met de track Artistic Research wel aan op het onderzoeksprogramma van deze route binnen de Nationale Wetenschapsagenda. De commissie constateert dat het voornemen aansluit op een wetenschappelijke behoefte.

pagina 3 van 7 Aanvrager geeft aan dat het moeilijk is om een goed beeld te schetsen van de behoefte op de arbeidsmarkt aan afgestudeerden van de master Fine Arts. De problemen zijn o.a. dat er slechts weinig afgestudeerden zijn van dit soort opleidingen waardoor er nauwelijks statistische gegevens voorhanden zijn. Veel afgestudeerden werken als zelfstandig ondernemer of hebben verschillende functies (autonoom beeldend kunstenaar, docent, journalist, curator, kunstkriticus) en hun positie op de arbeidsmarkt is volgens aanvrager niet goed in kaart te brengen. Verder geeft aanvrager aan dat veel afgestudeerden in het buitenland werken, maar dat er geen gegevens beschikbaar zijn over een internationale arbeidsmarkt.

Aanvrager heeft de arbeidsmarktbehoefte aan afgestudeerden van de master Fine Arts beschreven aan de hand van ROA, De arbeidsmarkt naar opleiding en beroep tot 2020, de Verkenning arbeidsmarkt culturele sector van de Raad voor Cultuur en de SER uit 2016 en gegevens over alumni van de master Fine Arts uit de Kunstenmonitor 2014.

ROA, De arbeidsmarkt naar opleiding en beroep tot 2020, typeert de arbeidsmarkt voor afgestudeerden hbo taal en cultuur als matig (p. 69). In de categorie hbo taal en cultuur vallen de opleidingen hbo kunsten, hbo communicatie en hbo journalistiek. ROA verklaart: 'Vanuit opleidingen binnen hbo taal en cultuur zal naar verwachting een hoog aantal gediplomeerden de arbeidsmarkt betreden, wat in combinatie met een gering aantal baanopeningen zal resulteren in matige perspectieven.' Als gekeken wordt naar de arbeidsmarktperspectieven per beroepscategorie dan vallen afgestudeerden van de master Fine Arts in de categorie 'creatieve en taalkundige beroepen'. Hierin vallen auteurs en kunstenaars, bibliothecarissen en conservatoren, journalisten, beeldend kunstenaars en grafisch vormgevers en productontwerpers. ROA verwacht bij deze categorie vrijwel geen knelpunten in de personeelsvoorziening (p. 73). Verder signaleert ROA voor de creatieve en taalkundige beroepen een afname in het gemiddeld opleidingsniveau. Binnen de creatieve en taalkundige beroepen zijn de opleidingseisen gedurende de periode 1996-2014 naar beneden bijgesteld. De overige beroepsklassen hebben allemaal te maken met upgrading (p. 89). Het algemene beeld dat ROA schetst van de arbeidsmarktperspectieven voor afgestudeerden van creatieve en taalkundige opleidingen in de creatieve en taalkundige beroepen is dus vrij negatief.

De Verkenning arbeidsmarkt culturele sector van de SER en de Raad voor Cultuur uit 2016 schetst grotendeels hetzelfde beeld. In de afgelopen jaren is, door wegvallende subsidies en de algemene negatieve economische ontwikkelingen, het aantal banen in de culturele sector gedaald. Werknemers in de culturele sector hebben ook relatief vaak en in toenemende mate een tijdelijk dienstverband (p. 11). De werkloosheid is relatief hoog en veel kunstenaars combineren meerdere banen of werkkringen: 'van de kunstenaars had zeventien procent in de periode 2010-2012 meer dan één werkring tegen zeven procent van alle werkzame personen in Nederland. Het combineren van banen is vaak nodig door de kwetsbare inkomenspositie' (p. 12).

Uit het onderzoek naar de arbeidsmarktpositie van afgestudeerden van de master Autonoom Beeldende Kunsten uit 2014 blijkt dat het merendeel als zelfstandige aan het werk is (28 van de 35 respondenten). De meeste respondenten werken fulltime. 14 van de 35 respondenten werken primair als beeldend kunstenaar, 9 als

pagina 4 van 7 scheppend of uitvoerend kunstenaar en de overige respondenten werken als docent in het particulier of bekostigd onderwijs, vormgever/ontwerper of onderzoeker. De afgestudeerden zijn zeer tevreden over de inhoud van de opleiding en de kennis en vaardigheden die zij hebben opgedaan en zij zijn redelijk tevreden over de aansluiting van de opleiding op de arbeidsmarkt. Dit onderzoek nuanceert, ondanks de kleinschaligheid, de negatieve algemene beelden van de arbeidsmarkt in de culturele sector.

De commissie constateert dat de arbeidsmarkt in de culturele sector niet gunstig is. ROA typeert de arbeidsmarktperspectieven voor afgestudeerden van hbo opleidingen taal en cultuur als matig en constateert dat er bij de creatieve en taalkundige beroepen sprake is van downgrading. De Raad voor Cultuur en de SER schetsen eveneens een beeld van een kwetsbare arbeidsmarkt in de culturele sector. Uit de Kunstenmonitor blijkt dat afgestudeerden van de master Autonom Beeldende Kunst werk vinden dat inhoudelijk aansluit bij hun opleiding, voornamelijk als zelfstandige. Hun arbeidsmarktpositie is niet sterk, maar aanvrager heeft hiermee wel aangetoond dat er een zekere vraag is naar masteropgeleide autonoom beeldend kunstenaars. Aanvrager betoogt dat de master Fine Arts in wezen arbeidsmarktneutraal is, omdat door de reductie in de bachelorfase niet meer kunstenaars, maar juist minder en beter opgeleide kunstenaars de arbeidsmarkt betreden. Uit de aangeleverde informatie blijkt niet dat er vanuit het werkveld specifiek vraag is naar kunstenaars met een masteropleiding.

De commissie concludeert dat de opleiding beantwoordt aan een maatschappelijke en een wetenschappelijke behoefte en dat een zekere arbeidsmarktbehoefte aannemelijk is gemaakt. Het aanvullend toetsingskader voor masteropleidingen in de kunsten geeft aan dat wanneer sprake is van reductie in de bachelorfase, een minder zware toetsing van de kwantitatieve arbeidsmarktgegevens plaatsvindt. De commissie heeft hier bij de beoordeling van criterium b rekening mee gehouden. De aanvraag voldoet aan criterium b in art. 6 van de Beleidsregel.

Beoordeling criterium c Beleidsregel

Aanvrager heeft samen met Codarts prestatieafspraken opgesteld. In dit document is een aantal profielkenmerken geformuleerd:

- Traditie & avontuur, ambachtelijkheid & vernieuwing
- Vooraanstaande opleidingen in 5 domeinen
- Internationaal kunstvakonderwijs
- Kritische massa als basis voor studiesucces
- Oog voor jong talent
- Onderzoek als DNA
- Actieve innovatieve rol in en samen met de beroepspraktijk
- Aandacht voor excellence en well being

Aanvrager stelt dat de master Fine Arts aansluit op de prestatieafspraken, omdat in deze masteropleiding ruim aandacht wordt besteed aan onderzoek doen. De commissie constateert dat de hbo master Fine Arts aansluit op het zwaartepunt 'onderzoek als DNA'. Dit betekent dat wordt aangenomen dat de aanvraag voldoet aan criterium c, tenzij naar het oordeel van de Minister reeds voldoende opleidingen in de vraag kunnen voorzien.

pagina 5 van 7 Vanaf 17 mei 2016 is op de site van de CDHO kennis gegeven van het voornemen van aanvrager om de hbo master Fine Arts in Den Haag aan te bieden. Hiermee is aan de instellingen voor hoger onderwijs de mogelijkheid gegeven om hun zienswijzen op dit voornemen kenbaar te maken. Er zijn geen zienswijzen ingediend.

Aanvrager heeft een overzicht geleverd van verwante bekostigde hbo en wo masteropleidingen en een overzicht van de instroom in de bekostigde hbo masteropleidingen. Uit dit overzicht blijkt dat de instroom de afgelopen jaren gestaag is gegroeid.

instelling	opleiding	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15
ArtEZ	M Autonome Beeldende Kunst	14	17	15	22	20
Avans Hogeschool	M Autonome Beeldende Kunst	8	13	8	9	6
Gerrit Rietveld Academie	M Autonome Beeldende Kunst	14	13	18	31	61
Hogeschool Rotterdam	M Autonome Beeldende Kunst	10	11	12	8	14
eerstejaars instroom	totaal	46	54	53	70	101

Bron: Bron HO

Aanvrager verwacht op grond van het percentage afgestudeerde bachelors van relevante opleidingen dat doorstudeert, dat 12 tot 15 studenten per jaar aan de opleiding zullen willen beginnen. Een deel daarvan zal uit het buitenland afkomstig zijn, maar dit aantal heeft aanvrager niet nader gespecificeerd. De commissie acht deze prognose realistisch.

Als de instroom in de bestaande opleidingen en de verwachte instroom in de voorgenomen master Fine Arts wordt gereleerd aan de ruimte op de arbeidsmarkt, constateert de commissie dat het evenwicht precair is. Afgestudeerden komen wel aan het werk, maar er worden vrijwel geen knelpunten in de personeelsvoorziening verwacht en de arbeidsmarktpositie van afgestudeerden is kwetsbaar. Op grond van de uitkomsten van de Kunstenmonitor kan geconcludeerd worden dat er enige ruimte aanwezig is, maar het is daarbij van groot belang dat de instellingen gezamenlijk de instroom in deze opleiding beperkt houden.

Aanvrager betoogt dat de inbedding in de regionale kennisinfrastructuur verzekerd is. Aanvrager biedt twee masteropleidingen aan die als excellent geaccrediteerd zijn en de toeleidende bacheloropleidingen tot de master Fine Arts zijn geaccrediteerd als 'excellent' en 'goed'. Aanvrager beschikt verder over intensieve contacten met de Universiteit Leiden en over alle noodzakelijke praktische faciliteiten. De commissie acht de inbedding verzekerd en verwacht dat vestiging in Den Haag geen negatieve effecten heeft op de regionale spreiding.

De commissie constateert dat er enige ruimte in het landelijk aanbod bestaat voor het realiseren van deze masteropleiding, mits de instelling prudent instroombeleid voert. De aanvraag voldoet aan criterium c in art. 6 van de Beleidsregel.

Beoordeling art. 13 Beleidsregel

Aanvrager betoogt dat de master Fine Arts aansluit op een prioritair gebied van de rijksoverheid, te weten de topsector Creatieve Industrie. Sinds 16 juni 2016 is dit criterium komen te vervallen. De commissie heeft dit onderdeel dan ook niet betrokken bij de beoordeling van de aanvraag.

pagina 6 van 7 *Beoordeling criteria aanvullend toetsingskader voor masteropleidingen in de kunsten*

1. De opleiding moet aansluiten op zwaartepunten in de prestatieafspraken
Onder criterium c in art. 6 is reeds geconstateerd dat de hbo master Fine Arts aansluit op een zwaartepunt in de prestatieafspraken.

2. Aanvrager moet bewijzen dat sprake is van reductie in de bachelor en dat de masteropleiding op inhoudelijke gronden arbeidsmarktrelevant is, vernieuwend is of een toegevoegde waarde heeft ten opzichte van bestaand vergelijkbaar aanbod en dat het afnemend veld aangeeft behoefte te hebben aan de afgestudeerden van de betreffende opleiding.

Bij criterium b is aangegeven dat aanvrager de instroom in de bacheloropleiding Autonoom Beeldende Kunst met 20% reduceert. Het aanvullend kader geeft aan dat wanneer sprake is van reductie in de bachelorfase, een minder zware toetsing van de kwantitatieve arbeidsmarktgegevens plaatsvindt. De commissie heeft hier bij de beoordeling van criterium b rekening mee gehouden.

Aanvrager heeft aangetoond dat deze master Fine Arts een duidelijk accent legt op onderzoek. De andere Fine Arts opleidingen zijn ook gericht op onderzoek, maar de samenwerking met de Universiteit Leiden en het feit dat de masterstudenten meteen een promotievoorstel kunnen schrijven om hun onderzoek voort te zetten aan de universiteit geeft deze opleiding toegevoegde waarde ten opzichte van het bestaande aanbod. Uit de Kunstenmonitor blijkt dat er een zekere behoefte is aan afgestudeerden van de master Fine Arts.

3. De instelling moet aantonen dat over het initiatief binnen het verband van de hogescholen afstemming heeft plaatsgevonden die heeft geleid tot een gedeelde visie over het initiatief in relatie tot de doelstellingen van het sectorplan en de daarover gemaakte bestuurlijke afspraken.

Het initiatief is volgens aanvrager besproken in het Overleg Beeldende Kunsten, waar alle opleidingen op het gebied van de Autonome Beeldende Kunst en Vormgeving vertegenwoordigd zijn. Aanvrager heeft hier op verzoek van de commissie nader bewijs van geleverd.

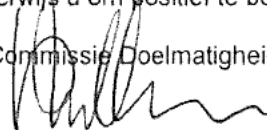
4. De instelling moet onderbouwen dat er tenminste 10 studenten per jaar zullen instromen, zodat er sprake is van voldoende kritische massa en kwaliteit van het onderwijs.

Bij criterium c is reeds aangegeven dat aanvrager rekent op een instroom van 12 tot 15 studenten per jaar.

De commissie concludeert dat de aanvraag voldoet aan de criteria van het aanvullend toetsingskader voor masteropleidingen in de kunsten.

Gelet op het vorenstaande adviseert de Commissie Doelmatigheid Hoger Onderwijs u om positief te besluiten op het voorliggende verzoek.

De Commissie Doelmatigheid Hoger Onderwijs

drs. P.M.M. Rullmann
voorzitter

Bijlage:

Beoordelingskader macrodoelmatigheid nieuwe opleiding

Aan de hand van de in de Beleidsregel doelmatigheid hoger onderwijs van 3 juli 2014 genoemde voorwaarden worden voornemens tot het verzorgen van een nieuwe opleiding beoordeeld op doelmatigheid. Een nieuwe opleiding kan volgens artikel 6 van deze Beleidsregel alleen doelmatig worden geacht indien het voornemen voldoet aan de criteria a, b en c.

Volgens criterium a heeft het instellingsbestuur aangetoond dat uitbreiding van het landelijk aanbod met de nieuwe opleiding noodzakelijk is en dat de vernieuwing niet kan worden gerealiseerd binnen het landelijk bestaande opleidingsaanbod.

Volgens criterium b heeft het instellingsbestuur aangetoond dat er behoefte bestaat aan de nieuwe opleiding, zijnde overwegend een arbeidsmarktbehoefte, dan wel een overwegend maatschappelijke behoefte in combinatie met een arbeidsmarktbehoefte, dan wel een overwegend wetenschappelijke behoefte in combinatie met een arbeidsmarktbehoefte.

Volgens criterium c dient het instellingsbestuur aan te tonen dat er in het landelijk onderwijsaanbod ruimte is voor de opleiding. Indien de voorgenomen opleiding aansluit op zwaartepunten die de instelling heeft vastgelegd in de prestatieafspraken¹, wordt aangenomen dat is voldaan aan criterium c, tenzij naar het oordeel van de Minister reeds voldoende opleidingen in de behoefte kunnen voorzien.

¹ In de beschikkingen tot toekenning van de prestatiebekostiging heeft de Minister geen uitspraken gedaan over de doelmatigheid van eventueel in het voorstel aangekondigde nieuwe opleidingen of vestigingsplaatsen.

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

>Retouradres Postbus 16375 2500 BJ Den Haag

Vereniging Hogescholen
T.a.v. de heer mr. Thom de Graaf
Postbus 123
2501 CC DEN HAAG

**Hoger Onderwijs en
Studiefinanciering**
IPC 2250

Rijnstraat 50
Den Haag
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Contactpersoon
B.A. Broerse

T +31 6 31749192
b.a.broerse@minocw.nl

Onze referentie
558783

Datum **29 NOV. 2013**

Betreft Macrodoelmatigheidstoetsing van masteropleidingen in het
kunstonderwijs

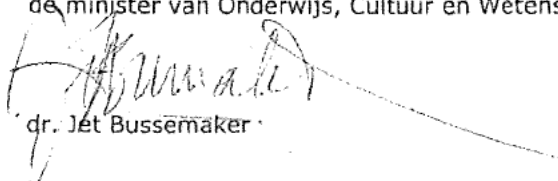
Geachte heer De Graaf,

De afgelopen periode hebben zowel afzonderlijke hogescholen als het Sectoraal adviescollege kunstonderwijs hun visie met mij gedeeld over de implementatie van het Sectorplan hbo kunstonderwijs 2012-2016 *'Focus op Toptalent'* en in het bijzonder over de uitkomst van de besluitvorming over nieuwe masteropleidingen in dat verband. Dit was aanleiding om te bezien of het beoordelingskader in de Beleidsregel doelmatigheid 2012 in zichzelf reeds voldoende richtinggevend is om zulke aanvragen goed te kunnen positioneren ten opzichte van de doelstellingen van het sectorplan of dat er behoefte is aan nadere duiding van de beleidsregel. Vervolgens heb ik met de Commissie Doelmatigheid Hoger Onderwijs de opties verkend voor een aanvullend beoordelingskader, waarmee de kwaliteitsslag die het sectorplan beoogt, een prominente factor is bij de beoordeling van aanvragen voor masteropleidingen en dat instellingen prikkelt hun onderbouwing scherper te relateren aan het sectorplan en hun initiatieven onderling af te stemmen.

Het resultaat van deze nadere overwegingen is vastgelegd in een aanvullend beoordelingskader dat ik aan de Commissie Doelmatigheid Hoger Onderwijs ter hand heb gesteld en waarvan u hierbij een afschrift ontvangt. Dit kader moet in samenhang worden gezien met de Beleidsregel doelmatigheid hoger onderwijs 2012. Ik verzoek u de brief aan de CDHO binnen uw vereniging bekend te maken.

Met vriendelijke groet,

de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

dr. Jet Bussèmaker

 KOPIE

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

>Retouradres Postbus 16375 2500 BJ Den Haag

Commissie Doelmatigheid Hoger Onderwijs
T.a.v. de heer drs. N.M. Verbraak
Postbus 85498
2508 CD DEN HAAG

**Hoger Onderwijs en
Studiefinanciering**
IPC 2250

Rijnstraat 50
Den Haag
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Contactpersoon
M. Keizer

T +31 6 15 03 81 17
ma.keizer@minocw.nl

Onze referentie
557259

Datum **29 NOV. 2013**

Betreft Macrodoelmatigheidstoetsing van masteropleidingen in het
kunstonderwijs in de context van de sectorale beleidsontwikkeling

Geachte heer Verbraak,

In samenhang met de kaders in de Beleidsregel doelmatigheid hoger onderwijs 2012 wil ik met deze brief meer duiding geven aan de wijze waarop aanvragen voor de doelmatigheidstoetsing voor masteropleidingen in het kunstonderwijs in het vervolg dienen te worden beoordeeld. Met de bestuurlijke afspraken die in het kader van het Sectorplan hbo kunstonderwijs 2012-2016 *'Focus op Toptalent'* met deze sector zijn gemaakt is er immers sprake van een gewijzigde situatie.

In de beleidsreactie op dit sectorplan van 24 oktober 2011 (kenmerk 326861) is waardering uitgesproken over de inhoudelijke keuzes die door de gezamenlijke hogescholen in het sectorplan zijn geëntameerd. De volgende elementen in het sectorplan, die raken aan het macrodoelmatigheidsbeleid en die in positieve zin zijn onderschreven, zijn:

1. reductie van de instroomcapaciteit van opleidingen zoals Autonoom beeldende kunst en Muziek [ter toelichting: het betreft hier vooral de instroom in de bacheloropleidingen];
2. investering in de kwaliteit van het kunstonderwijs, waaronder de kwaliteit van de masteropleidingen;
3. aandacht voor de lerarenopleidingen in de kunstvakken;
4. meer samenhang en complementair aanbod van masteropleidingen en praktijkgericht onderzoek.

Naast deze punten, zijn met de Vereniging Hogescholen de volgende afspraken gemaakt over de inhoudelijke verdieping van het sectorplan wat betreft de doelmatigheid van het opleidingsaanbod:

- a. voorstellen voor verdere samenwerking en krachtenbundeling tussen de hogescholen;
- b. aandacht voor de situatie waarin het opleidingsaanbod te weinig kritische massa heeft. Hierbij zal in ieder geval kritisch worden gekeken naar de relatief kleine masteropleidingen en de instrumentgroepen bij de bacheloropleiding Muziek;
- c. landelijke zwaartepunten in het praktijkgericht onderzoek en het masteraanbod;

- d. aansluiting op de ambities van het kabinet wat betreft ondernemerschap en de plannen voor de topsector Creatieve Industrie.

Onze referentie
557259

Het sectorplan kreeg een nadere uitwerking in het 'Plan van aanpak' van december 2011 en in de 'Houtskoolschets' van mei 2012. In de beleidsreactie van 4 juni 2012 is aangegeven dat de in gang gezette beweging verder gestimuleerd zou worden en dat er voldoende basis was voor het maken van prestatieafspraken. Op grond van deze afspraken is eveneens besloten dat de middelen die met een reductie van de instroom worden vrijgespeeld binnen de betreffende hogeschool geheel of gedeeltelijk kunnen worden geherinvesteerd ten behoeve van de versterking van de kwaliteit over de gehele breedte van het kunstonderwijs: de voortrajecten, de bachelor- en de masterfase en het onderzoek.

Op 10 juni 2013 heb ik de brief 'Cultuur beweegt' aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal gezonden. Deze brief vraagt aandacht voor de plaats van cultuur in de samenleving, de verbinding met andere sectoren, het belang van vernieuwing in het kunstonderwijs en het bevorderen van creativiteit en talentontwikkeling en het stimuleren van de creatieve industrie. Ik roep de hogescholen en het werkveld op aan de slag te gaan met de verbetering van de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt.

De Vereniging Hogescholen bood op 16 juli 2013 aan mij de eerste jaarlijkse voortgangsrapportage aan over de uitvoering van de maatregelen in het Sectorplan hbo kunstonderwijs 2012-2016. Hierin komt naar voren dat de hogescholen voor meerdere disciplines in de bachelorfase reeds een substantiële instroomreductie hebben gerealiseerd.

Met voorliggende brief wil ik vervolgsafspraken maken over interpretatie van de hierboven beschreven bestuurlijke afspraken naar aanleiding van het sectorplan in relatie tot de gestelde voorwaarden in de Beleidsregel doelmatigheid hoger onderwijs 2012. In de beleidsregel is opgenomen dat sectorplannen en bestuurlijke afspraken daarover worden meegewogen in de toetsing onder het criterium 'arbeidsmarktbehoefte' (artikel 7b) en het criterium 'ruimte voor de opleiding in het landelijk onderwijsaanbod' (artikel 12, lid 2a). Hoe dit in het kader van het sectorplan hbo kunstonderwijs dient te worden gewogen zal ik nader toelichten. Ik denk daarbij aan de volgende vier elementen:

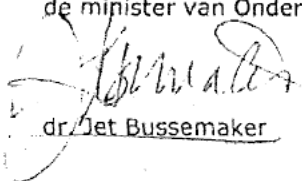
1. Een nieuwe masteropleiding moet aansluiten bij de speerpunten in het kunstonderwijs van de instelling, zoals zij deze in haar profileringsplan heeft beschreven en die middels de prestatieafspraken zijn geaccordeerd. Daar waar het een bredere hogeschool betreft, die ook kunstonderwijs verzorgt, dient in het profileringsplan meer specifiek gekeken te worden naar de doelstelling(en) voor het kunstonderwijs.
2. Indien de instelling aantoonbaar een reductie in de instroom van het aantal bachelorstudenten te realiseren (zie hiervoor punt 1), betekent dit dat er een geringer aantal maar wel beter gekwalificeerde afgestudeerden op de arbeidsmarkt zullen terechtkomen. Om die reden wordt in de beoordeling een minder zware betekenis gegeven aan de eisen rond kwantitatieve gegevens over de arbeidsmarktbehoefte (artikel 7a van de beleidsregel). Wel dient de aanvrager op overtuigende wijze aannemelijk te maken dat de masteropleiding op inhoudelijke gronden arbeidsmarktrelevant is, vernieuwend is of een toegevoegde waarde heeft ten opzichte van

- bestaand vergelijkbaar aanbod en dat het afnemend veld aangeeft behoefte te hebben aan de afgestudeerden van de betreffende opleiding (het betreft een toelichting van de instelling op artikel 7b t/m e).
3. De instelling moet aantonen dat over het initiatief binnen het verband van de hogescholen afstemming heeft plaatsgevonden die heeft geleid tot een gedeelde visie over het initiatief in relatie tot de doelstellingen van het sectorplan en de daarover gemaakte bestuurlijke afspraken.
 4. Zoals in de beleidsreactie op het *Sectorplan hbo kunstonderwijs 2012-2016* met de Vereniging Hogescholen is afgesproken, dient er sprake te zijn van enige massa in de masteropleidingen (zie hiervoor punt b). Daarom stel ik een verwachte minimum instroom van 10 studenten per jaar voor, zodat er sprake is van voldoende kritische massa en kwaliteit van het onderwijs. De verwachte instroom dient hoe dan ook op overtuigende wijze te worden onderbouwd.

De hiervoor beschreven set elementen neemt niet weg dat instellingen aan een aanvraag voor doelmatigheidstoetsing in voldoende mate zorg en aandacht dienen te besteden aan het overtuigend motiveren dat de aanvraag voldoet aan de gestelde voorwaarden in de beleidsregel en de toelichting daarop in deze brief. Een aanvraag voor een masteropleiding in het kunstonderwijs, die weliswaar z'n vertrekpunt vindt in de sectorale ontwikkelingen, is op voorhand niet per definitie in overeenstemming met het beleidskader.

Een afschrift van deze brief is gezonden aan de Vereniging Hogescholen met het verzoek de brief binnen haar achterban te verspreiden.

de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

dr. Jet Bussemaker